

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Προς μια ενισχυμένη οικονομική σύγκλιση και ανταγωνιστικότητα εντός των μακροπεριφερειών, όπως η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη — ο ρόλος των διακρατικών συνεργατικών σχηματισμών»

(διερευνητική γνωμοδότηση)

(2019/C 282/03)

Εισηγητής: ο κ. Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

Αίτηση γνωμοδότησης	20.9.2018
	Επιστολή του Victor NEGRESCU, αναπληρωτή υπουργού Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Ρουμανίας
Νομική βάση	Άρθρο 304 της ΣΛΕΕ
Αρμόδιο τμήμα	Οικονομική και νομισματική ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή
Υιοθετήθηκε από το τμήμα	4.6.2019
Υιοθετήθηκε από την ολομέλεια	19.6.2019
Σύνολος ολομέλειας αριθ.	544
Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας (υπέρ/κατά/αποχές)	202/1/2

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) αναγνωρίζει ότι η διαπεριφερειακή και διακρατική συνεργασία που βασίζεται σε προϋπάρχοντες ιστορικούς, κοινωνικοοικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς αποτελεί την αναγκαία απάντηση στις προκλήσεις οι οποίες προκύπτουν από την ταχέως εξελισσόμενη επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ), η οποία εν μέρει προκαλείται από την εντατικοποίηση του παγκόσμιου ανταγωνισμού και την επακόλουθη ανάγκη επέκτασης των ελεγχόμενων αγορών, τόσο από γεωγραφικής όσο και από οικονομικής άποψης. Η καθιέρωση ενός διασυνδεδεμένου διασυνοριακού και διατομεακού συστήματος συνεργασίας με βάση την πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και η δημιουργία ενός στρατηγικού πλαισίου θεματικών πόλων για τη χρηματοδότηση θεσμών με σκοπό την υλοποίηση καλά στοχοθετημένων έργων σε μια μακροπεριφέρεια έχει μεγάλη σημασία.

1.2. Κατά τα πρώτα δέκα έτη λειτουργίας τους, οι τέσσερις μακροπεριφερειακές στρατηγικές λειτούργησαν ως χρήσιμα εργαλεία για την πολιτική συνοχής, κυρίως με την ενίσχυση της ολοκλήρωσης και της συνεργασίας και τον εντοπισμό σημαντικών αναπτυξιακών διαδικασιών με τη συμμετοχή πολιτών και περιφερειών. Οι στρατηγικές αυτές συμβάλλουν στη δημιουργία τόσο μιας βαθύτερης όσο και μιας ευρύτερης Ευρώπης, με τη συμμετοχή των υποψήφιων και των γειτονικών χωρών υπό ίσους όρους ανταγωνισμού, καθώς και με την προώθηση της ανταλλαγής εμπειριών.

1.3. Παρά ταύτα, οι επιδόσεις όσον αφορά τη μείωση των κοινωνικών και των χωρικών ανισοτήτων και την ενίσχυση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας παραμένουν μέτριες. Αυτό οφείλεται πιθανότατα στην πολυπλοκότητα της διακυβέρνησης και των διακυβερνητικών ρυθμίσεων, στο επίπεδο της γραφειοκρατίας, στην έλλειψη διαπεριφερειακής ομοιογένειας κατά την εφαρμογή συμφωνημένων κοινών στρατηγικών και στην ανεπαρκή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών.

1.4. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προσέγγιση σύμφωνα με την οποία οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να νοούνται ως εργαστήρια για την ανάπτυξη μιας προσέγγισης από τη βάση προς την κορυφή με στόχο την επίλυση των νέων προκλήσεων που αντιμετωπίζει η ευρωπαϊκή κοινωνία και οικονομία. Οι προκλήσεις αυτές αφορούν τομείς όπως η μετανάστευση, ο βιώσιμος ενεργειακός εφοδιασμός, η αγορά εργασίας, η εκπαίδευση και η ψηφιοποίηση και δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν μεμονωμένα από τις χώρες, τις περιφέρειες ή τους δήμους. Η διαπεριφερειακή διεθνής συνεργασία είναι αποτελεσματικότερη και παρέχει τη δυνατότητα εξεύρεσης κοινών λύσεων.

1.5. Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές μπορούν να ενισχύσουν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, χρησιμεύοντας ως το κύριο στρατηγικό πλαίσιο για την πολιτική συνοχής και βιωσιμότητας. Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να χρηματοδοτούνται παράλληλα με ειδικά προγράμματα, όπως το πρόγραμμα «Αστικές Καινοτόμες Δράσεις» (Urban Innovative Action). Θεωρείται σκόπιμο στην αναθεωρημένη διαδικασία προγραμματισμού για τη συνοχή 2020+ να ενσωματωθεί η υποχρεωτική χρήση του θεματικού στρατηγικού πλαισίου που προκύπτει από τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές σε σχέση με άλλες πολιτικές και με σεβασμό προς τη διεύρυνση της ΕΕ και τις σχέσεις γειτονίας.

1.6. Επιπλέον, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει επίσης να είναι προσανατολισμένες προς το φάσμα των πολιτικών που προωθούνται στο πλαίσιο του θεματολογίου του ΟΗΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030, το οποίο εγκρίθηκε το 2015. Με τον τρόπο αυτό θα ενισχυθεί η διεθνής προβολή και αναγνώριση, καθώς και η υποστήριξη της περιφερειακής συνεργασίας στο πλαίσιο των τεσσάρων μακροπεριφερειακών στρατηγικών.

1.7. Με βάση τη λεπτομερή συζήτηση των ανωτέρω, στο τμήμα 5 της παρούσας γνωμοδότησης η ΕΟΚΕ παρουσιάζει έναν κατάλογο συγκεκριμένων προτάσεων πολιτικής που μπορούν να συνοψιστούν ως εξής: (i) μαζί με την ανάγκη ενισχυμένων πολιτικών παρεμβάσεων, θα πρέπει να μειώσουμε το γραφειοκρατικό βάρος· (ii) καθιέρωση λειτουργικής δικτύωσης, διασύνδεσης και διαχείρισης των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων και παροχή βοήθειας στο κοινό ώστε να αξιοποιήσει τα υπάρχοντα δεδομένα και πληροφορίες· (iii) προτεραιότητα στη δικτύωση και τη δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών των κοινωνικών εταίρων και των τοπικών κοινωνικοοικονομικών φορέων, καθώς και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, τόσο με τη χωρική έννοια (διαπεριφερειακοί συνεργατικοί σχηματισμοί και συμπράξεις συνεργατικών σχηματισμών) όσο και με την τομεακή έννοια (σύμφωνα με την προσέγγιση της «τετραπλής έλικας»)· (iv) στο μέλλον, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα ωφεληθούν σημαντικά από αποτελεσματικά δίκτυα εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, λαμβανομένης υπόψη της ψηφιοποίησης της παραγωγής, καθώς και από πρωτοβουλίες προς την κατεύθυνση αποτελεσματικών διαπεριφερειακών οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας σε βασικές και εφαρμοσμένες δραστηριότητες E & A.

1.8. Η ανάπτυξη και η υλοποίηση μακροπεριφερειακών στρατηγικών επικοινωνίας για τα ενδιαφερόμενα μέρη συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της προβολής, στην προώθηση της δικτύωσης και στην ενδυνάμωση της συμμετοχής. Η εδραίωση της επικοινωνίας και η οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ του πυρήνα διακυβέρνησης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών και των κοινωνικών εταίρων, του επιχειρηματικού τομέα, των τοπικών φορέων, της κοινωνίας των πολιτών και της ακαδημαϊκής κοινότητας θα πρέπει να υποστηριχθεί περαιτέρω μέσω ακροάσεων και Ημερών Συμμετοχής (*Participation Days*) σε εθνικό και σε μακροπεριφερειακό επίπεδο.

2. Ιστορικό πλαίσιο της παρούσας γνωμοδότησης

2.1. Οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ δρομολογήθηκαν ως εργαλεία για τη διευκόλυνση της διακρατικής εφαρμογής των πολιτικών, ενισχύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τη συνοχή σε ευρύτερες γεωγραφικές περιοχές. Ένας από τους στόχους τους ήταν η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης σε περιοχές που εκτείνονται σε διάφορα κράτη, συμπεριλαμβανομένων επίσης κρατών εκτός της ΕΕ.

2.2. Η παρούσα διερευνητική γνωμοδότηση προοριζόταν αρχικά για γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με σκοπό την επανεξέταση των υφιστάμενων εγγράφων πολιτικής της ΕΕ στον τομέα αυτό, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών⁽¹⁾, αντλώντας στοιχεία από τις υπάρχουσες αξιολογήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με την πολιτική της ΕΕ για την ενίσχυση της διασυννοτικής συνεργασίας και της σύγκλισης. Κατόπιν αιτήματος της Ρουμανικής Προεδρίας, το θέμα επεκτάθηκε περαιτέρω ούτως ώστε να συμπεριληφθεί η σημασία των διακρατικών συνεργατικών σχηματισμών⁽²⁾ ως προς την ενίσχυση της σύγκλισης και της ανταγωνιστικότητας εντός των μακροπεριφερειών. Η γνωμοδότηση επικεντρώνεται στην υποβολή προτάσεων για τρόπους καλύτερης στόχευσης και εφαρμογής των μακροπεριφερειακών στρατηγικών. Κάτι τέτοιο γίνεται αφενός με τον προσδιορισμό των ειδικών αναγκών σε ολόκληρη την περιοχή και, ως εκ τούτου, τη διασφάλιση της επίτευξης απτών αποτελεσμάτων και, αφετέρου, με την παρακίνηση των ενδιαφερομένων μερών για ενεργό συμμετοχή και παράλληλη συνεκτίμηση της αρχής των «τριών όχθι» (*“3 no's”*).

2.3. Η γνωμοδότηση συνάδει πλήρως με τις πολιτικές προτεραιότητες της ΕΟΚΕ για το 2018, ιδίως όσον αφορά την «ενίσχυση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής και την εφαρμογή των θεμελιωδών δικαιωμάτων». Συνάδει επίσης με τις δράσεις προτεραιότητας της ΕΟΚΕ στο πλαίσιο της εξαμήνιας Προεδρίας του Συμβουλίου της ΕΕ και με τα συμφέροντα της βιομηχανίας, της ακαδημαϊκής κοινότητας, των κοινωνικών εταίρων και της κοινωνίας των πολιτών στις μακροπεριφέρειες.

2.4. Η γνωμοδότηση αναμένεται να έχει εποικοδομητική επιρροή στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής σε ολόκληρη την Ευρώπη, παρέχοντας μια αντικειμενική ανάλυση και πρακτικές προτάσεις ως προς το πώς μπορεί να ενισχυθεί η εφαρμογή των μακροπεριφερειακών στρατηγικών. Θα διευκρινίσει επίσης εάν είναι απαραίτητο να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής τους και ποια καινοτόμα μέσα θα μπορούσαν να προταθούν ώστε να ενθαρρυνθεί η συνεργασία μεταξύ των ενδιαφερομένων, συμπεριλαμβανομένων των ευκαιριών που προκύπτουν από τη δημιουργία διακρατικών και διατομεακών συνεργατικών σχηματισμών.

3. Γενικές παρατηρήσεις: η εξέλιξη των μακροπεριφερειακών στρατηγικών μέχρι σήμερα

3.1. Οι επιδόσεις των μακροπεριφερειακών στρατηγικών επηρεάστηκαν αρνητικά από την πολυπλοκότητα των ρυθμίσεων διακυβέρνησης, το επίπεδο γραφειοκρατίας σε διάφορες χώρες και την έλλειψη ομοιογένειας ως προς τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόζονταν συμφωνημένες κοινές στρατηγικές στις ενδιαφερόμενες περιφέρειες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ανεπαρκή συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των κοινωνικοοικονομικών παραγόντων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ως εκ τούτου, κατέστη αναγκαία η βελτίωση της παρακολούθησης της εφαρμογής των μακροπεριφερειακών στρατηγικών με τη χρήση κατάλληλων δεικτών. Κάτι τέτοιο απαιτεί αξιόπιστα και συγκρίσιμα δεδομένα τα οποία, με τη σειρά τους, πρέπει να είναι αρκετά λεπτομερή ώστε να αντικατοπτρίζουν την κατάσταση σε ολόκληρη την εξεταζόμενη περιοχή⁽³⁾.

⁽¹⁾ (2017/2040 (INI)).

⁽²⁾ Θα πρέπει να σημειωθεί ότι με τον όρο «σχηματισμοί» («clusters») εννοούμε τη δικτύωση και τη θεματική ή ολιστική συνεργασία εκπροσώπων και φορέων του ιδιωτικού τομέα, της δημόσιας διοίκησης, της ακαδημαϊκής κοινότητας και της κοινωνίας των πολιτών (οι οποίοι, για παράδειγμα, υπερβαίνουν τη δικτύωση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων).

⁽³⁾ Βλέπε http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/publications/studies/2017/macro-regional-strategies-and-their-links-with-cohesion-policy

3.2. Πρόσφατη ανάλυση καταδεικνύει ότι οι τέσσερις μακροπεριφερειακές στρατηγικές που εγκρίθηκαν μέχρι στιγμής —στη Βαλτική Θάλασσα, στην Αδριατική και το Ιόνιο, στον Δούναβη και στην περιοχή των Άλπεων— διαφέρουν σημαντικά όσον αφορά το επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης στις συμμετέχουσες χώρες. Αποδείχθηκε ότι οι οικονομικές επιδόσεις επηρεάζουν σημαντικά τόσο το επίπεδο της περιφερειακής συνεργασίας όσο και την αποτελεσματικότητα της εφαρμογής της εκάστοτε πολιτικής. Επιπλέον, προβλήματα όπως η δέσμευση, η οικειοποίηση, οι πόροι και, ιδιαίτερα, η αναποτελεσματική διακυβέρνηση εμμένουν σε συγκεκριμένες περιοχές.

3.3. Παρά την έλλειψη ομοιογένειας των μακροοικονομικών επιδόσεων, η μακροπεριφέρεια του Δούναβη χαρακτηρίζεται από ισχυρές σχέσεις μεταξύ διαφόρων περιοχών της περιφέρειας και ικανοποιητική ολοκλήρωση στους τομείς του εμπορίου, των επενδύσεων και της ενέργειας. Η εικόνα αλλάζει, ωστόσο, όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα, με σημαντικές διαφορές, ιδίως μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών. Υπάρχουν επίσης μεγάλες διαφορές όσον αφορά τη διακυβέρνηση και τις θεσμικές πτυχές.

3.4. Και οι τέσσερις μακροπεριφερειακές στρατηγικές φαίνεται ότι έχουν συγκεντρώσει επιτυχώς διάφορους παράγοντες, μεταξύ άλλων ποικίλους ιδιωτικούς φορείς, αλλά και δημόσιους φορείς σε διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης. Η στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή του Δούναβη, ιδίως, πέτυχε υψηλό επίπεδο πολιτικού διαλόγου και συνεργασίας, μεταξύ άλλων με τρίτες χώρες. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να σημειωθεί ότι η πρόοδος ήταν μεγαλύτερη σε περιοχές με προϋπάρχουσα εμπειρία συνεργασίας, αξιοποιώντας βαθύτερους ιστορικούς κοινωνικοοικονομικούς δεσμούς.

3.5. Οι υψηλές προσδοκίες όσον αφορά την έκβαση της πολυπεριφερειακής συνεργασίας κατέληξαν προφανώς σε εσφαλμένη εκτίμηση της σημασίας της οικοδόμησης θεσμικών ικανοτήτων κατά τις πρώιμες φάσεις της ανάπτυξης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών. Κατά τον καθορισμό της ατζέντας συνεργασίας σε μια μακροπεριφέρεια, είναι απαραίτητο να δίδεται έμφαση σε θέματα που απαιτούν διατομεακό και διαπεριφερειακό συντονισμό, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη των θεσμικών ικανοτήτων.

3.6. Η συνολική επιτυχία μιας μακροπεριφερειακής στρατηγικής σχετίζεται με την ανάπτυξη λύσεων πολιτικής μέσω κοινών προσπαθειών πέρα από τα περιφερειακά σύνορα. Για να διασφαλιστούν οι καλές επιδόσεις, είναι απαραίτητο να καθιερωθεί συνεργασία από τη βάση προς την κορυφή με τη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των κοινωνικών παραγόντων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, καθώς και ενδιαφερόμενων φορέων από ολόκληρη τη γεωγραφική περιοχή, χρησιμοποιώντας την προσέγγιση της «τετραπλής έλικας» (*quadruple helix*). Μπορούν επίσης να περιλαμβάνονται φορείς από τη βιομηχανία, την ακαδημαϊκή κοινότητα και την Ε & Α, τη διακυβέρνηση (ιδίως τοπική και περιφερειακή), την κοινωνία των πολιτών και την κοινωνική οικονομία.

3.7. Σχετικό με τα παραπάνω είναι το γεγονός ότι η Επιτροπή υποστήριξε ουσιαστικά τους διασυνοριακούς συνεργατικούς σχηματισμούς μέσω μιας σειράς πλαισίων προγραμματισμού και χρηματοδοτικών μέσων: των Europe INNOVA, Interreg, ΕΤΠΑ και ΕΚΤ, ιδίως όσον αφορά την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και τη διά βίου μάθηση. Δεδομένου ότι είναι δυνατή η ενίσχυση της αξιοποίησης και άλλων τοπικών ή/και ιδιωτικών πόρων, το προϋπάρχον αυτό πλαίσιο εμπλουτίστηκε με την τρέχουσα στήριξη για τις ευρωπαϊκές συμπράξεις στρατηγικών συνεργατικών σχηματισμών υπό την αιγίδα των ομαδικών έργων COSME και INNOSUP-1 για νέες βιομηχανικές αλυσίδες αξίας στο πλαίσιο του προγράμματος «Ορίζοντας 2020» ⁽⁴⁾, καθώς και με τη χρήση μέσων όπως το πρόγραμμα «Invest EU» και ο μηχανισμός «Συνδέοντας την Ευρώπη». Υπάρχει έντονη ανάγκη συντονισμένης δράσης με στόχο τη μείωση των γραφειοκρατικών εμποδίων και την άμεση προώθηση της δημιουργίας και λειτουργίας επιχειρηματικών δικτύων μέσω κινήτρων που συνδέονται με τη φορολογία, οικονομικής στήριξης συγκεντρωτικών δραστηριοτήτων Ε & Α και ολιστικών στρατηγικών για διασυνοριακό μάρκετινγκ.

3.8. Η εκ των υστέρων αξιολόγηση της πολιτικής συνοχής αναφέρεται στη σχέση μεταξύ έξυπνης εξειδίκευσης και συνεργατικών σχηματισμών. Η σχετική εμπειρία έχει καταδείξει ότι: (i) η προώθηση της δικτύωσης και της δημιουργίας συνεργατικών σχηματισμών μεταξύ των επιχειρήσεων συγκαταλέγεται μεταξύ των πλέον επιτυχημένων μέσων στήριξης της καινοτομίας και της ανάπτυξης των ΜΜΕ. Ωστόσο, η χρήση του εν λόγω εργαλείου ήταν εξαιρετικά περιορισμένη. Παράδειγμα αποτελεί το έργο *DanuBioValNet*, το οποίο καθιερώνει νέες αλυσίδες αξίας για τα βιολογικά προϊόντα στην περιοχή του Δούναβη: (ii) η διαμεσολάβηση υπό μορφή συμβουλευτικών και διοικητικών υπηρεσιών (π.χ. μέσω οργανισμών περιφερειακής ανάπτυξης, εμπορικών επιμελητηρίων, διαχειριστών συνεργατικών σχηματισμών κ.λπ.) ενισχύει την αποτελεσματικότητα της δικτύωσης και της ομαδοποίησης ⁽⁵⁾.

3.9. Οι διαφορές όσον αφορά τους κανόνες εφαρμογής μεταξύ των χωρών αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την υλοποίηση κεντρικά αναπτυσσόμενων πολιτικών σχεδίων. Η αποτελεσματικότητα της συνεργασίας μπορεί να μεγιστοποιηθεί μόνον εάν υιοθετηθούν σύγχρονες προσεγγίσεις, όπως οι συνεργατικοί σχηματισμοί έργων, οι αλυσίδες έργων και οι πλατφόρμες έργων, μεταβαίνοντας από την επικοινωνία προς τον συντονισμό και, τελικά, προς τη συνδημιουργία. Ο προγραμματισμός της χρηματοδότησης θα πρέπει να είναι ευέλικτος και να σεβεται τις περιφερειακές αρμοδιότητες και τις προϋποθέσεις-πλαίσιο. Είναι απαραίτητο να εξετάζεται προσεκτικά το φάσμα των υφιστάμενων χρηματοδοτικών πόρων και μέσων, συμπεριλαμβανομένου του ΜΠΒ ΙΙ (Μηχανισμός Προενταξιακής Βοήθειας), ο οποίος είναι ζωτικής σημασίας.

⁽⁴⁾ Είναι σημαντικό να αναφερθεί η επιτυχία του INNOSUP-1 στην προώθηση των συνεργατικών σχηματισμών. Τα έξι πρώτα εν εξελίξει έργα INNOSUP-2015 που ξεκίνησαν το 2016/2017 είχαν απήχηση σε πάνω από 2 800 ΜΜΕ (π.χ. μέσω εκδηλώσεων αντιστοίχισης και προσκλήσεων για ιδέες/έργα συνεργασίας κ.λπ.) και παρέχουν άμεση στήριξη σε 449 ΜΜΕ (π.χ. μέσω δελτίων στήριξης της καινοτομίας). Συνολικά, τα ομαδικά έργα INNOSUP-1 βρίσκονται σε καλό δρόμο για τη στήριξη 2 000 ΜΜΕ.

⁽⁵⁾ Βλέπε την εκ των υστέρων αξιολόγηση των προγραμμάτων πολιτικής συνοχής 2007-2013 που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής, δέσμη εργασιών 2 — «Υποστήριξη των ΜΜΕ, ενίσχυση της έρευνας και καινοτομίας στις ΜΜΕ και ανάπτυξη των ΜΜΕ», σύμβαση αριθ. 2014CE16-BAT002, τελική έκδοση, σ. 10-11 και 14-17.

3.10. Για να διασφαλιστεί η βελτίωση του συντονισμού και της διακυβέρνησης των μακροπεριφερειακών στρατηγικών, πρέπει να προσδιοριστεί σαφώς ο ρόλος των μεμονωμένων ενδιαφερόμενων φορέων, ειδικά σε σχέση με τη χρηματοδότηση. Τα μελλοντικά προγράμματα θα πρέπει να διευκολύνουν τη διακρατική συνεργασία πέραν της υποστήριξης για μεμονωμένα έργα. Από την άποψη αυτή, οι τοπικοί φορείς θα μπορούσαν να συντονίζουν τη συμβολή τους στην τρέχουσα συζήτηση σχετικά με την ιεράρχηση των στόχων και των εργαλείων για την επόμενη περίοδο προγραμματισμού 2021-2027. Κάτι τέτοιο θα μπορούσε να αποτελέσει μια εξαιρετική ευκαιρία για την επανεκκίνηση των τεσσάρων μακροπεριφερειακών στρατηγικών και για τη συμπερίληψη των προτεραιοτήτων που απορρέουν από τις προσεγγίσεις της έξυπνης εξειδίκευσης.

4. Ειδικές παρατηρήσεις: πρόσφατες τάσεις που επηρεάζουν το μέλλον των μακροπεριφερειακών στρατηγικών

4.1. Σχεδόν δέκα χρόνια από τη δρομολόγηση της πρώτης μακροπεριφερειακής στρατηγικής (EUSBSR/EU Strategy for the Baltic Sea Region — Στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Βαλτικής Θάλασσας), το τρέχον πολιτικό και κοινωνικοοικονομικό πλαίσιο σε διεθνές και σε περιφερειακό επίπεδο χαρακτηρίζεται από διάφορες τάσεις ή/και ανάγκες που συνδέονται σαφώς με τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές. Θα ξεκινήσουμε με την εξέταση όσων προκύπτουν από τις διαρθρωτικές κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις και στη συνέχεια θα περάσουμε στην εξέταση τάσεων που σχετίζονται με την προστασία του περιβάλλοντος και την έλλειψη πόρων.

4.2. Οι σύγχρονες διεθνείς οικονομικές συνθήκες καταδεικνύουν ότι η διασύνδεση των οδών είναι σημαντικότερη από τον έλεγχο των χωρικά καθορισμένων αγορών και των πηγών προέλευσης των πόρων. Αυτό, με τη σειρά του, αναδεικνύει την παγκόσμια σημασία της συγκεκριμένης περιφέρειας, ξεκινώντας από τη Βαλτική Θάλασσα μέχρι την Ανατολική Ευρώπη, τη Μαύρη Θάλασσα και την (Ανατολική) Μεσόγειο. Δεδομένου ότι η κινητικότητα εμπορευμάτων και κεφαλαίων σε όλη την Ευρώπη και την Ασία είναι κομβικής σημασίας για τη μελλοντική οικονομική (και πολιτική) αρχιτεκτονική, αυξάνεται τόσο το ενδιαφέρον όσο και οι εντάσεις στη συγκεκριμένη ευρύτερη περιοχή. Επιβεβαιώνεται επίσης η καταλληλότητα του καθορισμού συγκεκριμένων μακροπεριφερειακών στρατηγικών. Αποδεικνύεται, επιπλέον, η παγκόσμια σημασία των επιτυχιών τους και προβάλλονται υπερεθνικές προτεραιότητες.

4.3. Άρρηκτα συνδεδεμένο με τα παραπάνω είναι το γεγονός ότι οι κύριες μεταναστευτικές ροές διοχετεύονται μέσω του Δούναβη και των περιοχών της Αδριατικής/Ιονίου. Η κινητικότητα των ανθρώπων, σε συνδυασμό με την προαναφερθείσα κινητικότητα των εμπορευμάτων και των κεφαλαίων, έχει ήδη αναδειχθεί ως σημαντικό κοινωνικοοικονομικό, πολιτιστικό και πολιτικό ζήτημα. Τα ανθρωπιστικά προβλήματα, οι οικονομικές ευκαιρίες και οι ανησυχίες σε θέματα ασφάλειας αποτελούν παράγοντες ενός κρίσιμου και σύνθετου θέματος που πρέπει να ενσωματωθεί στο θεματολόγιο κάθε μακροπεριφερειακής στρατηγικής, σύμφωνα με το ιστορικό ευρωπαϊκό κοινωνικοπολιτικό κεκτημένο.

4.4. Το γεγονός ότι οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές της ΕΕ αφορούν περιφέρειες που επικεντρώνονται γύρω από μια θάλασσα υπογραμμίζει τη σημασία των θαλάσσιων συνδέσεων, τις περιβαλλοντικές πτυχές και τη σπουδαιότητα των οικονομικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με τη θάλασσα. Ως εκ τούτου, οι παράγοντες που σχετίζονται με την EUSBSR και τη στρατηγική της ΕΕ για την περιοχή της Αδριατικής και του Ιονίου (EUSAIR) θα πρέπει να λαμβάνουν ιδιαίτερως υπόψη τις προτεραιότητες της γαλάζιας ανάπτυξης και τους κινδύνους και τις ευκαιρίες που συνδέονται με τη γαλάζια οικονομία, τις οποίες επισημαίνουν η ΕΕ, η ΕΟΚΕ, ο ΟΗΕ και η WWF, μεταξύ άλλων.

4.5. Ένας σημαντικός στρατηγικός στόχος των μακροπεριφερειακών στρατηγικών ήταν να προωθήσουν την οικονομική σύγκλιση στην ΕΕ, η οποία είναι εξαιρετικά σημαντική για την οικονομική βιωσιμότητα και την προοδευτική πολιτική ισορροπία σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Δυστυχώς, παρά την πολιτική βούληση και τον προσανατολισμό του προϋπολογισμού της ΕΕ προς αυτήν την κατεύθυνση, οι στατιστικές καταδεικνύουν, αντιθέτως, ότι οι περιφέρειες τείνουν να αποκλίνουν από κοινωνικοοικονομικής άποψης, γεγονός το οποίο οδηγεί σε πολιτική αναταραχή⁽⁹⁾. Στις μακροπεριφερειακές στρατηγικές, ειδικά σε όσες επικεντρώνονται στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη αυτή η παράμετρος και να εντατικοποιηθούν οι προσπάθειες για την εφαρμογή πολιτικών στον τομέα αυτό, με την πραγματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων, των τοπικών κοινωνικοοικονομικών φορέων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Ταυτόχρονα, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές αποδεικνύεται ότι παρέχουν μεγάλη στήριξη στην ενσωμάτωση νέων και μελλοντικών κρατών μελών στην ΕΕ. Αυτό είναι εμφανές στην περίπτωση των χωρών των Δυτικών Βαλκανίων που συνδέονται με την EUSDR και την EUSAIR, αλλά και στην περίπτωση της Μολδαβίας και της Ουκρανίας, οι οποίες λαμβάνουν βοήθεια για την εφαρμογή της συμφωνίας σύνδεσής τους με την ΕΕ.

4.6. Η έρευνα στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες έχει προβάλει την ανάγκη μετάβασης από μια προσέγγιση με βάση την πρόνοια σε μια προσέγγιση με βάση τη μεγιστοποίηση της ευημερίας, με το επίκεντρο να μετατοπίζεται από τις ποσοτικές οικονομίες κλίμακας στην αυξημένη ποιότητα ζωής. Υπό την έννοια αυτή, η μεγάλη πολυμορφία της Ευρώπης, η οποία απορρέει από την ιστορία και τα φυσικά χαρακτηριστικά της, ιδιαίτερα στις περιοχές των υφιστάμενων μακροπεριφερειακών στρατηγικών, καθίσταται σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα στη νέα παγκόσμια εποχή που αναδύεται. Θα πρέπει, επομένως, να διασφαλιστεί ότι η ανάγκη ενίσχυσης της κοινωνικοοικονομικής σύγκλισης δεν θα οδηγήσει σε πολιτικές που ενδέχεται να υποβαθμίζουν την «κοινωνικοπολιτισμική και περιβαλλοντική ποικιλία» ως πόρο. Αντίθετα, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να προωθούν τη διατήρηση της ποικιλομορφίας από ποιοτικής άποψης και να προάγουν την υλοποίηση έργων που θα ενισχύουν τη διαπεριφερειακή συνδημιουργία νέων προϊόντων και υπηρεσιών.

⁽⁹⁾ Βλέπε το άρθρο των Ζαρωτιάδης και Γκάγκα, 2013, με τίτλο «European Union: A diverging Union?» («Ευρωπαϊκή Ένωση: μία αποκλίνουσα Ένωση»), *Journal of Post-Keynesian Economics*, τόμος 35, σ. 537-567.

4.7. Σε γενικές γραμμές, ο εντεινόμενος διεθνής ανταγωνισμός συνεπάγεται ότι η δικτύωση γίνεται όλο και σημαντικότερη. Ωστόσο, η εκθετική αύξηση της παραγωγικότητας του εργατικού δυναμικού, η οποία συνεπάγεται την αυξανόμενη σημασία ποιοτικών διαφοροποιήσεων, απαιτεί τη δημιουργία σχηματισμών και συνεργατικών δομών που θα αξιοποιούν τα οφέλη λόγω κλίμακας σε οριζόντιες δραστηριότητες —π.χ. προώθηση, εφοδιαστικές αλυσίδες και μεταφορές, E & A— αλλά και ταυτόχρονα θα διατηρούν, ή ακόμη και θα αυξάνουν, την ικανότητα παροχής εξειδικευμένων προϊόντων και υπηρεσιών. Με άλλα λόγια, οι τρέχουσες εξελίξεις των διεθνοποιημένων αγορών καθιστούν αναγκαία την ανάπτυξη χωρικών και διατομεακών συνεργατικών σχηματισμών (ημι)αυτόνομων παραγωγών. Αυτή θα πρέπει να καταστεί μία από τις σημαντικότερες προτεραιότητες των τεσσάρων μακροπεριφερειακών στρατηγικών ⁽⁷⁾.

4.8. Προστιθέμενη αξία μπορεί να επιτευχθεί συνδέοντας μεμονωμένες μακροπεριφερειακές στρατηγικές, όπως στην περίπτωση των EUSBSR και EUSDR ⁽⁸⁾. Αυτό φαίνεται εφικτό, ειδικά στην περίπτωση θεμάτων που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος και την ορθολογική χρήση των πεπερασμένων πόρων και ενέργειας. Επιτυχημένες περιπτώσεις συνεργασίας μεταξύ των εμπορικών επιμελητηρίων στο πλαίσιο της EUSDR και της EUSAIR αποτελούν καλό παράδειγμα εν προκειμένω ⁽⁹⁾.

4.9. Με στόχο τους την τόνωση της οικονομικής ευημερίας, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να επικεντρώνονται όλο και περισσότερο σε πρωτοβουλίες και σε διαδικασίες καθαρής τεχνολογίας που ευνοούν τη μετάβαση από τη γραμμική στην κυκλική οικονομία. Παραδείγματα αποτελούν τα έργα της EUSBSR που θα υλοποιηθούν βάσει της πρωτοβουλίας για καθαρότερη ανάπτυξη (*Cleaner Growth*) και τα έργα *CircularAlps* και *AlpLinkBioECO* στο πλαίσιο της στρατηγικής της ΕΕ για την περιοχή των Άλπεων (EUSALP).

4.10. Η κλιματική αλλαγή αποτελεί πρόκληση που πρέπει να αντιμετωπιστεί με καλά συντονισμένο τρόπο σε μεγαλύτερες γεωγραφικές περιοχές: οι στοχοθετημένες επενδύσεις στο περιβάλλον θα πρέπει να συμβάλλουν στην ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των ακραίων καιρικών φαινομένων και των άλλων δυσμενών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, διατηρώντας παράλληλα τις επικρατούσες οικονομικές συνθήκες και τα οικολογικά χαρακτηριστικά των εκάστοτε περιοχών. Ένα ακόμη παράδειγμα, η αύξηση των θαλάσσιων μεταφορών κυρίως στον Δούναβη, θα μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και τη βελτίωση της ποιότητας του αέρα σε όλους τους τομείς που επηρεάζονται από τις οδικές εμπορευματικές μεταφορές. Η μακροπεριφερειακή συνεργασία θα πρέπει να οδηγήσει σε κατάλληλες βιώσιμες και ολιστικές στρατηγικές μεταφορών.

4.11. Μια άλλη συνέπεια της ανάγκης δραστηκής μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (όπως περιγράφεται στη συμφωνία του Παρισιού του 2015) είναι η διεύθυνση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Αυτή η «ενεργειακή μετάβαση» («energy transition») συνεπάγεται τη σταδιακή κατάργηση μονάδων παραγωγής ορυκτών καυσίμων και την ταχεία αύξηση του αριθμού των μετατροπών αιολικής ενέργειας και των φωτοβολταϊκών σταθμών. Η μετάβαση αυτή συνεπάγεται σημαντικές αλλαγές στο σύστημα παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, με νέες έννοιες οι οποίες θα επιτρέψουν επίσης μεγαλύτερη ευελιξία στο εμπόριο ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ περιφερειών και χωρών. Η μακροπεριφερειακή συνεργασία θα βελτιώσει αναμφίβολα την πιθανότητα λήψης ορθών αποφάσεων σε θέματα που σχετίζονται με την ενεργειακή μετάβαση.

4.12. Συνολικά, οι προαναφερθείσες διαστάσεις που σχετίζονται με τον απαραίτητο προσανατολισμό της μακροπεριφερειακής στρατηγικής συμπίπτουν με το φάσμα των πολιτικών που προωθούνται στο πλαίσιο του θεματολογίου για τη βιώσιμη ανάπτυξη με ορίζοντα το 2030, το οποίο εγκρίθηκε από όλα τα κράτη μέλη του ΟΗΕ το 2015. Ειδικότερα, οι μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις εν εξελίξει ενέργειες για την επίτευξη διαφόρων στόχων βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ), οι οποίες ενδεχομένως συνδέονται με υφιστάμενα περιφερειακά δίκτυα στρατηγικής για τη βιώσιμη ανάπτυξη ⁽¹⁰⁾. Η προσαρμογή των θεματολογίων των τεσσάρων μακροπεριφερειακών στρατηγικών σε αυτό το πλαίσιο θα ενισχύσει την απαραίτητη ολιστική προσέγγιση. Επιπλέον, θα ενισχύσει τη διεθνή προβολή και αναγνώριση και την υποστήριξη της περιφερειακής συνεργασίας στην ΕΕ.

5. Προτάσεις πολιτικής

5.1. Μολονότι υπάρχει ανάγκη να ενισχυθούν οι πολιτικές παρεμβάσεις και να προαχθεί η ενεργητική δέσμευση σε σχέση με τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές, υπάρχει επίσης ανάγκη να μειωθεί η ήδη τεράστια γραφειοκρατική επιβάρυνση. Ένα μέσο για την επίτευξη αυτού του στόχου θα μπορούσε να είναι η ενθάρρυνση του άμεσου συντονισμού των ενδιαφερόμενων φορέων του δημόσιου τομέα στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ομίλων Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ) ή η συνεργασία με ιδιωτικούς φορείς και σε προγράμματα ειδικού θεματικού περιεχομένου.

⁽⁷⁾ Βλέπε τα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 12ης Μαρτίου 2018 σχετικά με την περαιτέρω ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτικής για τους συνεργατικούς σχηματισμούς με στόχο τη διασύνδεση και την αναβάθμιση των περιφερειακών συνεργατικών σχηματισμών σε πανευρωπαϊκούς σχηματισμούς παγκοσμίου επιπέδου, βάσει των αρχών της εξυπηνης εξειδίκευσης, προκειμένου να στηριχθεί η εμφάνιση νέων αλυσίδων προστιθέμενης αξίας σε ολόκληρη την Ευρώπη.

⁽⁸⁾ Έκθεση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών σχετικά με την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών της ΕΕ, COM(2019) 21 final.

⁽⁹⁾ Η Ένωση Εμπορικών Επιμελητηρίων του Δούναβη έχει υπογράψει συμφωνία συνεργασίας με το φόρουμ Εμπορικών Επιμελητηρίων της Αδριατικής και του Ιονίου με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών και τη συνεργασία σε έργα στα οποία οι δύο στρατηγικές είναι συμπληρωματικές.

⁽¹⁰⁾ Όπως, για παράδειγμα, το νεοσύστατο δίκτυο λύσεων βιώσιμης ανάπτυξης (SDSN) για τη Μαύρη Θάλασσα (<http://sdsn-blacksea.auth.gr/> και <http://unsdsn.org/news/2018/10/31/presenting-a-new-regional-chapter-sdsn-black-sea/>), το SDSN για τη Μεσόγειο (<http://www.sdsn-mediterranean.unisi.it/>) και το SDSN για τη βόρεια Ευρώπη (<https://www.unsdsn-ne.org/>).

5.2. Παρατηρείται έλλειψη αξιόπιστων λεπτομερών στοιχείων που να επιτρέπουν συγκρίσεις μεταξύ περιφερειών και μεταξύ τομέων. Υπάρχει γενική ανάγκη εισαγωγής λειτουργικής δικτύωσης και διαχείρισης των υφιστάμενων βάσεων δεδομένων, ενδεχομένως με βάση τα μαζικά δεδομένα, αλλά και συγκεκριμένες πληροφορίες.

5.3. Παράλληλα, εκτός από την εξασφάλιση της πρόσβασης του κοινού στις εν λόγω διασυνδεδεμένες λειτουργικές βάσεις δεδομένων, είναι επίσης απαραίτητο να ενισχυθεί η δυνατότητα του κοινού να χρησιμοποιεί τα υπάρχοντα δεδομένα και τις υφιστάμενες πληροφορίες. Είναι ζωτικής σημασίας η τεχνική υποστήριξη για τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές, καθώς και η παροχή πρόσβασης σε εργαλεία για τη χρήση των σχετικών δεδομένων με σκοπό τη στήριξη τόσο των τοπικών και εθνικών κυβερνήσεων όσο και των ιδιωτικών παραγόντων και φορέων. Κάτι τέτοιο θα πρέπει να οργανώνεται κεντρικά, αλλά να είναι προσανατολισμένο προς την εκάστοτε ενδιαφερόμενη περιοχή.

5.4. Η δικτύωση μεταξύ των κοινωνικών εταίρων, των τοπικών κοινωνικοοικονομικών φορέων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών σύμφωνα με μια χωρική, αλλά και τομεακή, έννοια (χρησιμοποιώντας την προσέγγιση της «τετραπλής έλικας»), καθώς και η ενεργός συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων, στον σχεδιασμό και στην αξιολόγηση πολιτικών είναι εξαιρετικά χρήσιμη για την υλοποίηση των μακροπεριφερειακών στρατηγικών στο μέλλον, με γνώμονα την ενίσχυση της συνοχής και της κοινωνικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

5.5. Επιπλέον, πρέπει να υιοθετηθούν συγκεκριμένες πολιτικές πρωτοβουλίες ώστε να ενισχυθεί η δημιουργία και η ανάπτυξη διαπεριφερειακών συνεργατικών σχηματισμών και συμπράξεων συνεργατικών σχηματισμών ⁽¹⁾:

- (i) επαναδιατύπωση των κριτηρίων συμμετοχής σε συνεργατικούς σχηματισμούς που υποστηρίζονται από ενωσιακά και εθνικά κονδύλια, έτσι ώστε να ενισχυθεί η συμμετοχή των πλέον επιτυχημένων εταιρειών χωρίς να διακυβεύεται η αυτοδιάθεση των δικτύων και η σχετική αυτονομία των συμμετεχόντων εταιρών·
- (ii) η χρηματοδότηση και, ειδικότερα, άλλα —π.χ. φορολογικού και διαδικαστικού τύπου— μέσα στήριξης των συνεργατικών σχηματισμών και των δικτύων θα πρέπει να επεκταθούν σε εύθετο χρόνο, έτσι ώστε η διάρκεια των εν λόγω σχηματισμών να μην περιορίζεται από το στάδιο του σχεδιασμού και να τους δίδεται η δυνατότητα να επιτύχουν το δυνητικά μέγιστο επίπεδο οργανωτικής ωριμότητας και οικονομικής αυτάρκειάς τους ⁽¹²⁾·
- (iii) ο εθνικός και ο (διά)περιφερειακός στρατηγικός σχεδιασμός πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις εξελισσόμενες παγκόσμιες συνθήκες και τους τρόπους στήριξης των δραστηριοτήτων δημιουργίας τοπικών συνεργατικών σχηματισμών μέσα σε αυτό το πλαίσιο. Επιπλέον, θα πρέπει να υπάρξουν περισσότερα κίνητρα για την εγκαθίδρυση δομών διασύνδεσης των υφιστάμενων συνεργατικών σχηματισμών υπό περιφερειακή και διατομεακή έννοια, αξιοποιώντας έτσι τις συμπληρωματικότητες των ολιστικών παρεμβάσεων·
- (iv) το εύλογο αίτημα όσον αφορά την αντιμετώπιση των τοπικών χαρακτηριστικών και ιδιαιτεροτήτων έχει συχνά ως αποτέλεσμα τη δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών χωρίς διεθνή προσανατολισμό πέρα από τη διασυνοριακή διάσταση της συγκεκριμένης περιφέρειας. Η κατάσταση αυτή πρέπει να βελτιωθεί και οι εφαρμοζόμενες πολιτικές στήριξης θα πρέπει να κινητοποιούν την κοινωνικοοικονομική λειτουργία σε παγκόσμια τροχιά, λαμβανομένης υπόψη της σημασίας της διεθνοποίησης των επιχειρήσεων. Επιπλέον, αυτό θα συμβάλει στη γεφύρωση του χρονικού χάσματος μεταξύ των πολιτικών πρωτοβουλιών και της λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων.

5.6. Οι υφιστάμενες και οι μελλοντικές μακροπεριφερειακές στρατηγικές θα ωφεληθούν σημαντικά από αποτελεσματικές πρωτοβουλίες δικτύωσης στον τομέα των εκπαιδευτικών και διοικητικών υπηρεσιών, καθώς και στον τομέα των αποτελεσματικών διαπεριφερειακών οικοσυστημάτων έρευνας και καινοτομίας σε βασικές και σε εφαρμοσμένες δραστηριότητες E & A. Κατά τις εν εξελίξει διαβουλεύσεις σχετικά με την αναθεώρηση του σχεδίου EUSDR, αναφέρθηκε ότι οι ικανότητες των τοπικών και των περιφερειακών διοικήσεων θα ενισχυθούν μέσω πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη ικανοτήτων, έργων συνεργασίας, δικτύων αμοιβαίας μάθησης, ανταλλαγής ορθών πρακτικών και συστάσεων πολιτικής. Αυτές θα μπορούσαν να υποστηριχθούν μέσω χρηματοδότησης μικρής κλίμακας (όπως οι συνολικές επιχορηγήσεις ή άλλα εργαλεία) για τους τοπικούς φορείς (μικρές επιχειρήσεις, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οργανώσεις νεολαίας, πανεπιστήμια κ.λπ.), οι οποίοι θα διευκολύνουν ένα περιβάλλον χωρίς αποκλεισμούς για την καινοτομία σε διακρατικό επίπεδο.

5.7. Ιδιαίτερα όσον αφορά τη δικτύωση σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, αυτές θα μπορούσαν να ενσωματωθούν σε υφιστάμενες δομές, όπως το πρόγραμμα Erasmus+. Οι συστάσεις πολιτικής θα πρέπει να επικεντρωθούν σε βασικές πτυχές της συγκεκριμένης γεωγραφικής περιοχής, με στόχο να ανοίξουν νέες προοπτικές για βελτιωμένα προϊόντα και υπηρεσίες που προωθούν την επιχειρηματικότητα και, τέλος, να υποστηριχθεί η διά βίου μάθηση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου σε σχέση με τις απαιτήσεις που απορρέουν από την ψηφιοποίηση της παραγωγής.

5.8. Στις περιφέρειες που καλύπτονται από τις τέσσερις μακροπεριφερειακές στρατηγικές υπάρχει μακρά παράδοση ιστορικών, κοινωνικοοικονομικών, πολιτιστικών και πολιτικών δεσμών, οι οποίοι μπορεί να είναι τόσο θετικού όσο και προβληματικού χαρακτήρα. Οι δεσμοί αυτοί μπορούν να χρησιμοποιηθούν με εποικοδομητικό τρόπο μέσω της προώθησης εναλλακτικών εργαλείων για τη διαπεριφερειακή δημιουργία συνεργατικών σχηματισμών και τη συνεργασία, όπως συμβαίνει με τους Ευρωπαϊκούς Ομίλους Εδαφικής Συνεργασίας (ΕΟΕΣ).

Βρυξέλλες, 19 Ιουνίου 2019.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Luca JAHIER

⁽¹¹⁾ Οι συγκεκριμένες προτάσεις συνάδουν με την πρώτη «Έκθεση προόδου σχετικά με τις ευρωπαϊκές στρατηγικές συμπράξεις συνεργατικών σχηματισμών», η οποία καταρτίστηκε από το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο για τους συνεργατικούς σχηματισμούς και τις βιομηχανικές αλλαγές (#EOCIC) και παρέχει μια γενική εικόνα των πρώτων αποτελεσμάτων, εμπειριών και ορθών πρακτικών που έχουν επιτευχθεί από τη δεύτερη γενιά ευρωπαϊκών στρατηγικών συμπράξεων συνεργατικών σχηματισμών με στόχο τη διεθνοποίηση.

⁽¹²⁾ Αυτή η ανάγκη να αυξηθεί σε εύθετο χρόνο η χρηματοδότηση συνδέεται επίσης με την πρόταση για κοινές πρωτοβουλίες συνεργατικών σχηματισμών στο τμήμα COSME του προγράμματος για την ενιαία αγορά.